

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Vit månad?

Östman, Ann-Catrin

Published in:
Hufvudstadsbladet

Published: 01/01/2020

Document Version
Accepted author manuscript

Document License
Publisher rights policy

[Link to publication](#)

Please cite the original version:

Östman, A.-C. (2020). Vit månad? *Hufvudstadsbladet*, (18.1.2020), –. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202201147657>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Vit månad?

En del av oss låter bli att dricka alkohol i januari. Det kan handla om en tidiglagd fasteperiod, en sorts reningsrit efter midvinterblotet, eller utgöra en tillfällig paus i ett mera ingrott bruk. Också under denna månad publiceras reportage om viner och i en av texterna lär jag mig att min favoritdruva Zinfandel har ett spännande förlutet som sträcker sig från kaliforniska dalar till kroatiska bygder.

Även våra sätt att nyttja alkoholhaltiga drycker har en historia – bland annat därför att jag borde styra upp två texter som tangerar alkoholkonsumtion kommer jag att tänka på detta. Exempelvis i samtidshistorien märks en kraftig ökning och acceptans av kvinnors drickande, men också tidigare har drycker av detta slag inmundigats på spinnsidan, till exempel under 1600-talet då brännvinet i ökande grad salufördes på krogarna i våra nordliga småstäder. Då var det godtaget för kvinnor, främst de gifta, att avnjuta en hutt eller två.

I de bevarade domböckerna finns från denna tid främst mål rörande olaglig försäljning, men man kan också hitta sådana fall som rör fylleri. Handelsmannen Erik i Jakobstad krävde upprepade gånger att borgerskapet skulle förbjuda handel med hans svärdotter Karin, som flera gånger gjort sig skyldig till hustjuvnad och gett hushållets bodvaror i utbyte mot brännvin. Vid ett tillfälle kom hela elva personer att ställas till svars för att ha idkat handel med Karin. Också ett flertal andra borgare i den lilla staden äskade av samma orsak förbud för handel med kvinnor vid denna tid. I några enstaka fall försökte man på liknande sätt begränsa mäns drickande. När männens dryckesmässiga excesser nådde rådstugan handlade målen i regel främst om andra saker och fylleri synliggjordes ofta i samband med anklagelser om ett våldsamt beteende som överskred det tillåtnas gränser, det vill säga den rätt att aga och utöva våld som tillkom män i husbondeposition.

Under 1700-talet blev regleringen kring fylleri hårdare och nu ställdes också män till svars i ökande omfattning. En studie visar att hela 800 fall gällande fylleri nådde domböckerna i Nykarleby under senare delen av detta sekel.

Begreppen tingsfylla och marknadsfylla vittnar om att intag av alkohol också kunde fungera som en social protest, utnyttjad av yngre, obesuttna och marginaliserade. Det faktum att bönder, bland dem gifta husbönder, ropande och skrånande fyllde småstädernas torg och gator i marknadstid handlade till en del om ståndssamhällets maktrelationer, tillfälligt rubbade av karnevalliknande uppträdanden. De många fyllerimålen som kunde fylla städernas domböcker efter marknadsterminer berättar om överhetens försök till civilisering.

1800-talets nykterhetsrörelse riktade sitt budskap främst till de drickande männen i de lägre klasserna, det vill säga de "andra" männen. Också idag tolkas dryckenskap genom ett socialt, kulturellt och könat raster - mer eller mindre tillåtande, mer eller mindre överskylande.

Hur gick det för Karin? Hennes svärfar såg till att stadens styrande sände henne till ett hospital i Kronoby för en kortare period och hon dog i sin hemstad några år efter detta.

Ann-Catrin Östman är docent i historia